

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM Monošter, 3. decembra 2020 - Leto XXX, št. 49

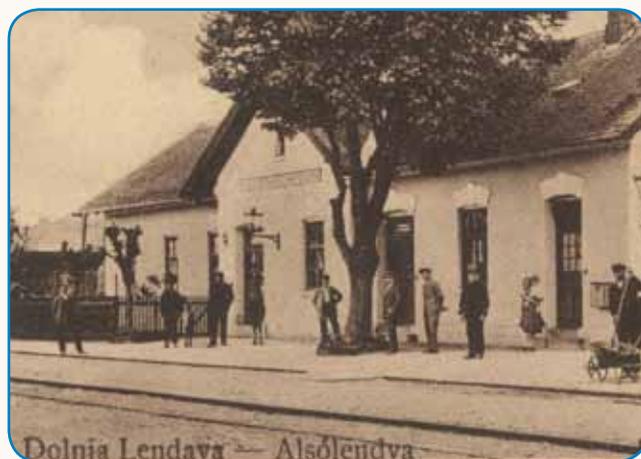

stran 2-3

Deportacije na Hortobágy so se začnile pred 70. letami

»Istina je gé, ...
stran 4

Od Zagreba do Budimpešte skozi Lendavo
stran 5

Dočas si mladi, je vse dobro
stran 8

Deportacije na Hortobágy so se začele pred 70. leti

»Bum-bum-bum! V imeni lüstva! Goroprejši!« so se drli pa zbesnjeno tebalali po dveraj. »Tak včasik goroprite!« Dvadvajsti lejt star Jožef Gumilar je na posteli komaj

Ekumenska cerkev Dobroga pastéra v Hortobágyi - posvetili so go decembra 2016 kak glavno spominsko mesto deportérančov

požro slino. »Jau, jau,« so gečale dveri pod vdarci puškini tušov ...

S tejsmi rečami se začne roman *Franceka Mukiča*, šteri je z naslovom »Vtrgnjene korenjé« posvejt sveta zagledno leta 2010. V etaj knjigaj štemo pripovejst ednoga zalüblenoga para, od šteroga pojep je biu leta 1950 z Gorenjoga Senika vöodpelan na vogrsko püstinjo, na neskončno ravén Hortobágya.

Štorijo Jožefa Gumilara in Rejzke Štajer je nej cejlak fantazija rodila: pisatel je med svojim delom vküppaubro dosta informacij s kusti zgodovinski knjig, največ pa prejk pogučavanja z nekdešnjimi deporteranci. Vnaugi od nji so že na vöke taodišli, depa tisti, štere so v delovne lagere vöodpelali v mlašeči lejtaj, eške vejo pripovejdati o tisti strašni cajtaj.

»Nej bilau telko mlejka, tjelko so na nas vöspisali. Nej smo mogli doladati pa so očo zaprli za štiri mejsece,« so se s skuzami v očaj spominali strina Marija Gáspár s Števanovec. »Samo dja sem bejo pa mati, gda so na naja prišli. Zrankoma štiri vöra je bila, spali sva. Fejst rogačejo, mati se je prebüdi-

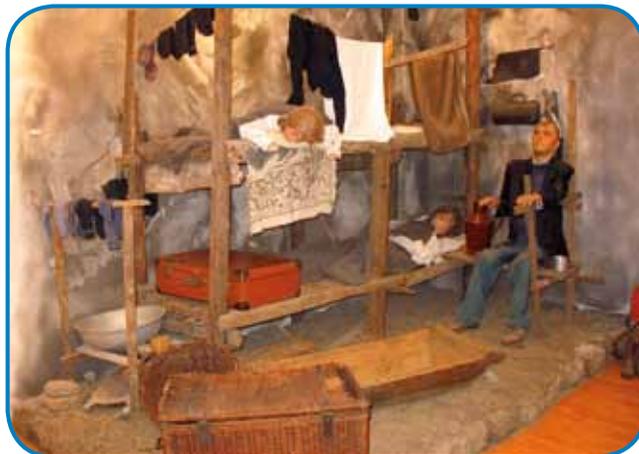
la, dja pa nej. 'Gorastani,' je prišla k meni. 'Po naja so prišli ...'«

Našo Porabje je v očaj vogrskoga stalinističnoga Rákosi-na režima »nevarno« gratalo

v njega držo. Malo smo se vtjüp spatjivali, te pa prišo eden tovornjak. Ta so nas nota patjivali, pa v Varaš na багаun, pa so nas pelali, pelali. Gda so nas na Alföld pripelali, so nas tam vöspatjivali. Dvej nauči smo vanej spali.«

S Porabja so v trej lejtaj v »vogrski Gulag« vöodpelali 79 držin, tau je vküper več kak dvejstau nedužni lüdi. Največ familij, 15, so deportérali z Gorenjoga Sinika, 10 s Števanovec in 10 z Verice-Ritkarovec - z vesnic najbolje pauleg jugoslovanske grajnec.

»Do Varaša smo se pelali s svojimi kaulami, tam so nam konje vkrajvzeli. Edno kravo pa smo leko na багаuni cejlak do Hortobágya s sebov pelali. Tisto je mati dogila, pili smo mlejko,« se spominajo Ágota Cser z Andovec in dale pripovejdao: »Na Hortobágyi so nas v eden škedjen notazagnali,

»Tü so že bili leseni priči na štauke ...« - o strašnom žitki v lageri leko dosta preštemo v romani *Franceka Mukiča*

Prva deportacija na Hortobágy se je začnala vnoči 23. junijuša 1950, po tistom so domanje Slovence eške petkrat vöodpelali (juliuša, oktaubra pa decembra 1951, majuša 1952 in januara 1953).

»Pau vöre so nam dali, aj se vtjüpspatjivamo,« so začnili pripovejdati strina Magdolna Merkli s Števanovec. »Konje smo vse doma njali. Ati nika nej smeü patjivati, samo v kauta je mogo stati. Tak gnako, tisti pa pükšo

šteroma je vöter ponjavo krajfudno. Birke so vözagnali, nas pa nota. Samo telko mesta je bilau, ka je vsikiši na svoj gvant pa na slamo dojlego.«

Deportéranči so nej dobili valas na pitanje, zakoj so je vöodpelali. Med njimi so bili zvün pavrov eške ništerni majstri pa slovenski škonicke tö. Niške je nej emo više 20 hektarov zemlé, donk so je zglasili za »kulake«. »16 plügov grünta so meli sta-

riške. Pa tau je nej kulak!« so eške gnes čemerni Erzsébet Gécsek z Verice, šteri so v deportaciji pretrpeli duga tri lejta pa šest mejsecov.

Med letoma 1950 in 1953 je bilau v krajinaj Hortobágy, Hajdúság pa Kiskunság 12

Edna ženska Piroška so me v pejski šteti pa pisati včili. Pa vogrstji gučati.«

Strina Ana Dončec z Otkauvec majo eške gnes pred očami, kak so njini oča s konjom ojdli, mati pa na mezevaj delali. »Tam je

Birkeča štala eške po sedemdeset lejtaj stogi na Kónyapuszti - v takšaj so živeli vöodpelani Slovenci vzimi-vleti

delovni lagerov. Prvi trgé so bili Árkus, Kónyapuszta pa Kócsapuszta, na srejsdi vsikšoga je stau tzv. »K-órs«. S té zidine je po zapauvedaj ÁVH-na (Urada za zaščito države) žitek taborišča pelo policijski poveljnik.

»Takše graube, dudje, stare iže so bile, kak na marofi. V eno ižo so dvej držini nudjali. Tak smo bili, kak gda si nuta v škatüli. Nej smo se mogli djeniti,« nazajponijo strina Marija Gáspár. »Starištje so mogli vö na marof, na mezeve ojtj delat. Okapali so, ževto delali. Te so štje mašini nej bili, vse z rokami trbelo delati. Policajje so na nas skrb meli, nej ka bi kam vujšli. Kam tam leko vujti bi bilau? Kama? Gde si nej vedo, gde si!«

Hortobágyška zemla je nej trnok rodila, donk pa je sto rosag v njej grajšček, rajs pa bombaž (gyapot) pauvati. »Tri lejta sem komaj vidla svoje stariše. Zrankoma so je vözagnali delat, večer pa nazaj. Vleti smo mi mlajši tö furt rajs okapali,« so se spominali Ágota Cser. »Dja sem te štje nej v šaulo ojdla, ranč sem nej znala vogrstji.

takšo 'tanjaško' lüstvo bilau. Sprvoga so se nej steli padašivati, depa te sledkar so goraprišli, kakšo delavno lüstvo smo mi. Te so nam tjüpili kaj: mlejko, djajce, sad. Tisto so tak po skrivoma leko prinesli k nam.«

Kak strina Erzsébet Gécsek nazajponijo, je za zajtrik tri lejta pa pau nika drügo nej bilau, samo čaren kafej pa krü. »Dostakrat so nas po večeraj vöpostavili na dvor, oni so pa nutra vse goraobrili. Če je štjok kakšen tjejpemo, so tisto vse taodnesli,« ne morejo pozabiti.

Deportéranči so od nikše birovijske nikšo odločbo nej dobili, zatok so ranč nej znali, kak dugo zaprejšti ostanejo. Vüpanje se je v nji naraudilo, gda so leta 1953 že v lageraj tö šaušnjali o Stalina smrti. Na Vogrskom je ministrski predsednik Imre Nagy grato, šteri je vözglaso amnestijo, te pa v geseni vrazmo spüsto taborišča. Vöodpelani so eške dugo nej smeli domau v obmejni pas (határsáv), do leta 1956 je dosta slovenski držin živelo v vesnici Vép, nej daleč od Sombotela.

Poslovil se je upokojeni mariborski pomožni škof msgr. dr. Jožef Smej

»Dja tau ne morem pozabiti, ka so napravili z nami. Vse so nam krajzeli, nika smo nej meli, gda smo domau prišli. Če bi nejednoga bujcka skrmili na Vépa, bi gesti nej meli. Nej gesti pa nej pejnez,« so se skuzili strina Marija Gáspár.

Vöodpelani so doma vidli, ka so njine iže vöoporobili. Bili so takši, šteri so mogli svojo nekdešnja živino od zadruga (tsz) za peneze nazajküpiti. Vse vöodpelane je rosag eške dale na očaj emo, mladi deporteranci pa so cejli žitek »X-esek« ostali.

»Tau me je najbola bolelo, ka gda sem v ausmi klas odo, bi trnok rad ušo tadale se včít. Moja razredničarka pa je na cajgnis goraspisala: 'osztályidegen - középiskolai tanulmányokra nem javasolom',« vsikdar ostane bolezen v srceji strine Erzsébet Gécsek, ka se je nej mogla v srednjnoj šauli dale včít.

Do leta 1990 so nekdešnji lageraši nikoma nej smeli gučati o taboraj. Po spremembi sistema pa so napravili svojo društvo, štero je postavilo spomenike na več mejstaj. Geseni 2015 so edno takšo simbolno znamenje blagoslovili pred varaškim Slovenskim domom tö.

»V spomin Porabskim Slovencom, vöodpelanim na Hortobágy (1950-1953)« štemo v trej gezikaj na spomeniki, na šterom - po ideji Karčina Holeca - vidimo edno železniško štrejko z železnim potačom. Tau sta simbola cugov, šteri so - oprvim djenau pred 70. lejtami - odpelali Porabske Slovence v robstvo na vogrsko püstinjo. Minaulo je že sedem desetletij, in vsikdar menje takši je med nami, šteri so té strašne cajte sami preživeli. Zatok je na nas, kisnejšom rodi, ka ne dopistimo, aj bi se kaj takšoga eške gnauk zgaudilo.

-dm-

Msgr. dr. Jožef Smej je bil rojen 15. februarja 1922 v Bogojini. V bogoslovje je vstopil v Mariboru, končal pa ga je v Sombo-

pomagal. Ko sem bil študent v Rimu, me je obiskal. Ko je šel k papežu, me je povabil, naj grem z njim. Tako smo bili pri

Godpod škof Jože Smej na Gornjem Seniku ob 20. obletnici smrti Jánosa Kúharja. Ob njem župnika Ferenc Merkli in dejan Horvat

Gospod pomožni škof Jožef Smejem, urednica časopisa Porabje Marijana Sukič in direktor Radia Monošter Francek Mukič odlikovanci na slavističnem kongresu, ki ga je Slavistično društvo Slovenije organiziralo v Monoštru. (Leta 2008)

telu, kjer je 8. decembra leta 1944 (na praznik Brezmadežne) prejel mašniško posvečenje. Med letoma 1944 in 1948 je deloval kot kaplan v Dokležovju, Dobrovniku in Turnišču. Nato pa je bil do leta 1969 najprej kaplan ter pozneje župnik in dekan v Murski Soboti. Leta 1969 se je preselil v Maribor, kjer je med drugim opravljal službo stolnega kanonika, člana zbora škofovih svetovalcev, naddekana, stolnega prošta mariborskega stolnega kapitlja in generalnega vikarja. Za mariborskega pomožnega škofa je bil imenovan 25. aprila 1983, posvečen pa 23. maja istega leta. 18. junija 2009 se je upokojil. Njegovo škofovsko geslo se je glasilo: »Milosti polna, spomni se«.

Škof Smej se je nenehno zanimal za kulturno preteklost in za življenje ljudi, ki so med Muro in Rabo stoletja ohranjali vero in slovenstvo. Bil je velik prijatelj Porabskih Slovencev. Večkrat je vodil romanje duhovnikov v Porabje, posebej na Gornji Senik, h grobu pokojnega župnika Janoša Kúharja. Dostokrat sem ga videl tam pri grobu moliti rožni venec, tudi ko je bil sam. Ko je prihajal v Porabje, se je oglasil tudi pri meni. Kot bogoslovec sem ga spoznal v Ljubljani. Latinščino in grščino je obvladal tako dobro kot svoj materni jezik, slovenščino. On me je sprejel v Mariboru, ko sem prišel prvič v bogoslovno semenišče. Tudi finančno mi je večkrat

maši v papeževi kapeli v Rimu samo papež Janez Pavel II., slovenski škofje in jaz. V papeževi kapeli so umetniški mozaiki Marka Ivana Rupnika, slovenskega umetnika in duhovnika. Bilo je res enkratno, ko smo bili zbrani sami Slovenci in papež, prav tako Slovan, z nami. Še nikoli nisem srečal takšnega človeka, visoko izobraženega, a tako preprostega, kot je bil škof Smej. On je globoko doživljal svojo vero, milost. Bil je človek svetega pisma. Ob neki priložnosti smo imeli sveto mašo na Brezjah, in bogoslovci so pozabili knjigo svetega Evangelija po Janezu. Bilo je precej dolgo bogoslužje, saj je bil praznik. Bogoslovci niso našli knjige. Škof Smej je stopil do ambona in kar na pamet povedal celi evangelij. Vsi so mislili, da bere sveti evangelij iz knjige, samo mi bogoslovci smo vedeli, da je on znal na pamet evangelije, psalme in pisma svetega Pavla.

Škof Smej je živel skoraj 100 let. Bil je človek molitve. Njegovo geslo, „Milosti polna, spomni se“ se je uresničilo v njegovem življenju. Zdaj je že v nebesih. Živi v večni polnosti. Zgodovinsko dediščino je zapustil vsem nam. Mi, Porabski Slovenci, moramo ohraniti njegovo bogato dediščino: brez preteklosti ne moreš razumeti prihodnosti. Čudovit Duhovnik, ponižen Škof in skromen Človek. Naj počiva v miru.

Ferenc Merkli, župnik

Pogovor s poslancem našega območja

Večina Slovencev na Madžarskem živi v Železni županiji, in sicer v volilnem okraju št. 3. 24. novembra je slovenska zagovornica Erika Köleš Kiss imela pogovore s poslancem tega območja Zsoltom V. Némethom, ministrskim komisarjem. Na pogovorih sta se strinjala, da podpirata razvojna prizadevanja Slovenskega Porabja in seveda tudi Monoštra, pri uresničevanju le-teh bosta si medsebojno pomagala.

FS

PREKMURJE

Naj naj firme

Novine Vestnik so ob pomauči Pomurske gospodarske zbornice že štrto leto po redi vödaberale najboukše pomurske firme. Slavnostna prireditev, na steri bi mogo guč meti predsednik rosaga Borut Pahor, je na žalost zavolo nauvoga koronavirusa spadnola v vodau, zatau je bila razglasitev rezultatov virtualna.

Med velikimi firmami je gvino gornjeradgonski Arcont, steri je največši evropski proizvajalec bivalnih kontejnerov. Med srednje velikimi firmami je biu v leti 2019 najboukši lendavski Varis, steri je med vodilnimi evropskimi proizvajalci že vönapravljenih kopalnic. V zadnji lejtaj so obseg proizvodnje skor potrojili, dosta pa tüdi investerajo. Med malimi firmami je bila v preminaučom leti najboukša držinska firma Kodila, stera je, tak v Sloveniji kak zvün granic rosaga, znana po šunki in drugij izdelkih prekmurske kulinarike. V zadnji 30. lejtaj so v Markišavcaj pauleg Murske Sobote razvili proizvodnjo, bauto, restavracijo in gratali turistična destinacija. Naj mikro podjetje pa je gratala soboška Castoola, v steri je mlada ekipa spravla s televizijskim oglaševanjem, in tau v glavnom na tihinskem trgi.

Strokovna komisija je vödabrala ške naj zaposlovalca, firmo, stera najbolje skrbi za svoje delavce. Tau priznanje je daubo Medicop, steri se je lani preselo v nauvo zidino. Medicop se spravla z opremljanjom specializiranih vozil, stera rešuvlejo življenja, in nasploj išče nauve rešitve na področji medicinske opreme. Najboukšo pomursko firmo pa so vödaberali tüdi bralci Vestnika. Največ glasov so dali firmi Cana Royal Water, stera na Goričkom puni istoimensko vodau. Začnili so januara lani, zdaj pa ponujajo že štiri različne vode.

Silva Eöry

Ines Baler iz Dokležovja

»Istina je gé, ka nam je vsem virus zdaj že prišo prejk glave«

Prišli so takši cajti, ka v Sloveniji dosta lüstva dela od dauma, sploj takši, steri majo priliko za tau. Med njimi je tüdi Ines Baler, mlada novinarka, stera pri Vestniki največ dela s tem ma, ka na skrbi ma internetno stran tej novin, stere do bralcev v papernati obliki pridejo gnauk na keden, in tau v četrtek. Pravi, ka more biti furt na tekaučom z aktualnim dogajanjem, brz more brodit, pa tüdi hitre prste more meti, vej pa informacije trbej sken bole brz objaviti.

Ines Baler je v osnovno šaulo prva štiri lejta odila v domanjoj vesnici, vej pa majo v Dokležovji podružnično šaulo, zadnja štiri pa v Bakovce: »Rada se spaumnim na deteča lejta, vej pa smo te mlajši dosta cajta preživeli v naravi. Te je ške nej bilau telko računalnikov, sploj pa nej čednih telefonov,

aktivnosti zvün pouka, pa ka smo leko tüdi dosta odili okauli po sveti. Ovači pa so me najbolje zanimali slovenski gezik in drugij družboslov-

Ines Baler

ni predmeti,« raztolmači sogovornica in ške cujda, ka se je v zadnjom letniki gimnazije odlaučila, ka de šla študejrat novinarstvo na Fakulteto za

nih informativnih oddajaj. Ugotovila sam tisto, ka že na prvi pogled vidiš, če gledaš takšne oddaje na televiziji. Tau pa je, ka dosta menje žensk dela na tom novinarskom področji kak moških. Sploj pa nega dosta žensk, stere bi komentejrale kakšne tekme, liki so bole voditeljice, stere vezni tekst v športnih oddajaj štejo.

Ines Baler rada potüvle. Večkrat sta tüdi z Damjano že šle vküper na paut: »Letos sva stele titi v Severno Makedonijo, samo ka sva zavolo epidemije té plane preložili na baukše cajte. Poglednole sva si že več krajov po Evropi, zagnauk pa sva ške nej prišle kama dale. Fajn je spoznavati nauve rosage in nauve kulture. Brodim, ka bi bilau fajn viditi Severno in Južno Ameriko, pa Afriko

fofbalsko tekmo, pa tüdi drugi športi jo zanimajo: »Na žalost so letos odpadnole olimpijske igre pa evropsko fofbalsko prvenstvo. Dobro pa je, ka so še kakšna tekmovanja, ka nam je nej tak dugi cajt, zdaj ka smo več ali menje dozapreti med štiri stene.«

Za konec sve ške par reči sprepučale o nauvom koronavirusi. Zanimalo me je, kak ona gleda na tau, ka je dosta takših, steri ne vörvlejo, ka je té virus tak nevaren za lidi, pa se čemerijo, če se morejo držati omejitev, stere valajo, leko povejmo, skor po cejlom sveti. »Nej sam med tistimi, steri bi brodili, ka toga virusa nega. Na žalost pa se tüdi pri svojom deli srečavlem s komentari, zakoj o tom pišemo, vej pa je tau nej istina. Eni dejo celau tak daleč, ka me spitavlejo, kelko

Ines Baler (na pravi strani) s pajdašico in sodelavko Damjano Nemeš, stero sta se vlet, gda nam je koronavirus nej tak fejst nagajo, vandrivali po Gorenjski

tak ka smo se več družili. Tüdi k Müri smo večkrat šli na kakšno šeto, pa tau je ške gnesden tak. Sploj zdaj, gda smo dozapreti v svoje občine, rada dem, skor vsakši den, šetat ta.«

Po zgotovljeni osnovni šauli jo je, tak kak dosta drugih mladih Prekmurcov in Prekmurk, paut odpelala na drugi brejg reke Müre, v Lotmerk, vej pa je gimnazija v tom prleškom varaši že duga lejta na dobrom glasi: »Ne vem, če je baukša od soboške gimnazije ali nej, meni se je tau vidlo, ka ponüja dosta

družbene vede v Ljubljani. Dobro je bilau tau, pravi, ka so si študentje leko šli poglednot, kak delajo novinari v različnih medijaj, od radia, televizije do novin. V tretjom in štrtom letniki so meli tüdi prakso. Prvo leto jo je mela pri Vestniki, drugo leto pa sta s sošolko in pajdašico Damjano Nemeš, o steri smo v naših novinaj že pisali, šle k dnevnim športnim novinam Ekipa. In tak kak Damjana je tüdi ona za svojo magistrsko nalogo vödabrala športno področje: »Moja tema je bila, kakšna je vloga žensk pri šport-

Med potovanjom po Italiji je lani oktobra obiskala Cinque Tere, pet malih vesnic ob Ligurskom morđji, stere so na Unescovoj lišti svetovne erbe

tüdi.« Ovači pa se, pauleg toga, ka dosta dela, rada tüdi šeta in večkrat sedne na piciklin. Veseli se tüdi toga, ka je pred nami adventni cajt, vej pa rada redi adventne venčke, pauleg toga pa tüdi rada küja: »Gda mam zadosta cajta, rada spečem kakšno torto, pito ali pa kekse. Nemam recepta, steri bi mi biu najbolje pri srci, vej pa furt probam speči kaj nauvoga, pauleg toga pa se prilagajam letnoma cajti in vödaberam pri küjanji sestavine, stere so aktualne.« Glede na tau ka rada spremlja šport, večkrat po televiziji pogledne kakšno

dobimo novinari plačano, ka širimo laži. Dejstvo je, ka se nam je zgaulo neka takšoga, ka smo nej poznali do zdaj. Istina je gé, ka nam je vsem virus zdaj že prišo prejk glave. Tak pač je in nemamo kaj. Dobro bi bilau, če bi se vsi držali omejitev, vej pa mo samo tak leko pa kelkotelko normalno začnili živeli, sploj dokejč nede cepiva,« je na konci ške cujda Ines Baler.

(Kejp na 1. strani: Potovanje v Amsterdam in okolico leta 2017 ji je ostalo v lepom spomini.)

Silva Eöry
Kejpi: osebni arhiv Ines Baler

Knjiga o zgodovini železnice

Od Zagreba do Budimpešte skozi Lendavo

Poglavja iz zgodovine železnice v Lendavi je naslov knjige, ki jo je v zbirki Lyndvamuseum izdala Galerija-Muzej Lendava. V njej dr. Zoltán Lendvai Kepe piše o 130 letih železnice v Lendavi. O tej temi

okolice. Proga skozi Lendavo je pomenila povezavo od vzhoda Evrope do Jadranskega morja. 121,5 kilometra dolga povezava Ukk - Čakovec je šla še skozi Zalaegerszeg, Lenti in Mursko Sre-

Naslovna stran publikacije, ki jo je izdala Galerija-Muzej Lendava

so pred petimi leti pripravili tudi razstavo v Muzeju meščanstva v Lendavi. Takrat je bilo zbrano že veliko dokumentarnega gradiva, fotografij in predmetov, vse od časa prizadevanj lokalnih veljakov, da bi šla železniška proga skozi mesto Lendava oziroma takrat še Doljno Lendavo, pa do danes, ko proga povezuje Lendavo le s Čakovcem in Zagrebom, ne pa več z Lentijem in Zalaegerszegom.

Izgradnja železniške proge skozi Lendavo je bila mejnik v zgodovini mesta, ki je pomenila njen gospodarski razvoj in industrializacijo, ugotavlja Zoltán Lendvai Kepe. Takrat še ni bilo avtomobilov, ljudje so se med kraji prevažali s kolesi in vpregami. Po izgradnji proge in železniške postaje je Lendava postala prometno stičišče železniških prog Evrope. Z gradnjo proge v Lendavi in okolici so začeli leta 1889, prvi vlak pa je prisopihal v Lendavo 19. oktobra 1890. Prekmurje je bilo takrat del Avstro-Ogrske. Železniška proga je bila zgrajena z denarjem delniške družbe iz Münchna in države, delničarji pa so postali tudi občani Lendave in

dišče. Ob potniškem prometu je bil že na začetku pomemben tovarni promet. Potniki so tako lahko dejansko s prestopi potovali v Budimpešto, na Dunaj, v Zagreb in druga velika mestna središča Evrope.

Po prvi svetovni vojni in z nastankom Jugoslavije, katere del je postalo tudi Prekmurje, so leta 1920 ukinili železniško povezavo med Lendavo in Lentijem. Med drugo svetovno vojno je bila spet povezava med Hrvaško in Madžarsko skozi Lendavo, po letu 1945 pa so povezavo spet ukinili. Železniška proga v Lendavi in okolici je bila po drugi svetovni vojni pomembna za naftno industrijo. Rekordno količino blaga so prevozili v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, rekordno število potnikov pa je bilo prepeljanih leta 1910. V Lendavi si prizadevajo, da bi spet vzpostavili železniško povezavo z Madžarsko ter med Lendavo in Beltinci.

(Slika na 1. strani: Železniška postaja v Lendavi okrog leta 1920 (razglednica) Fotografija: arhiv Galerije-Muzeja Lendava.)

Jože Gabor

Pod Srebrnim brejgom ...

... se stare naute čujejo. Beteg neške vkraj odijti, politični parket je vse bole vrauči pa ranč smučarge nikšnoga velkoga veseldja ne nosijo. Tau, ka se je najbolje čakalo, ka bi leko naprajli, se zagnauk eške nej zgodilo. Se je nej, depa uni so optimisti. Pravijo, ka gvušno se na baukše njina forma obrne. Ja, brezi optimizma v tej časaj nejde. Tak se na velke čaka, z optimizmom čaka, gda do se lidge začnili cepiti, ka se korona doj stavi. Té optimizem najbolje živé, čiglij nisterni gučijo, nej ji je malo, ka nedo dopistili, ka bi nekak igle v nji rivo. Tak zdaj, tó zatoga volo, politika že premišlava, če bi leko naprajli, ka vsikšoga mujs cepiti trbej. Tak je nauva čunta med nji lüčena, znauva do se nabejrale točke »pro et contra«. Kak bau, de se eške vidlo, depa optimizem raste.

Rasle so smreke tó, stere so poudrli pa za krispane v Vatikan pripelali. 42 ji bau, najvejkša je tresti mejtrov viska, sedem ton žmetna. Ja, znauva slovenski krispani do po Vatikani stali. Če tau kaj znamenüje ali nej, se zdaj na taum mesti nemo spitavali. Povejmo samo tau, ka vse Slovenija plača. Nin 150.000 evronov vse vküper pride. Je tau dosta ali malo? Od toga na taum mesti tó nemo doj davali. Tau so že eni drugi naprajli pa se pitali, zakoj trbej Vatikani, ka več kak zavole pejnez ma, takši velki dar tadati. Leko, ka tak ma biti. Svejtomi varaši nej slobaudno račun pod naus podržati.

Račun, štraf pod naus pa vsikši tisti dobi, steri se nauvi korona regul ne drži. Od 400 do 4000 euronov leko stoj plača, če ne poštüje, kak je bilau vödano. Zdaj je tak, ka če brezi maske po varaši deš, brž štiri stotke trbej tadati. Če se tau zgodi eške gnauk, štraf de že vekši, pa eške vekši pa tadale najvekši. Tó po tejn, če več kak šest lüdi vküper nin stodji ali sedi. Nauvi štraf, nauvi beteg za bukso. Iz Murske Sobote v Beltince ne more niške, če nej tam v službi. Znauva nauvi beteg za bukso, če človek ne bauga. Zagnauk je té buksa-virus nut že skur telko pejnez prineso, kelko cejli projekt slovenski krispanov v Vatikani košta. Kakši lagvi gezik bi leko povedo, kak se je vse zglijalo.

Nejso pa se najbolje prejnji eške zglijali, kak do božični pa nauvoletni svetki vövidli. Do lidgé leko venej nauvo leto čakali, do leko k mešam ojdli, do se sausedi leko najšli, de eške policajska vöra valala pa tak naprej pa tak tadale. Nika pa se že naprej vej. Po staroj slovenskoj šegi baute baudejo do vreka pune. Znauva de se küpüvalo, kak bi slegnji svetek biu. Depa kak vsigdar, bautoške do najbolje veseli. Njim nika do živoga ne more, ranč tau nej, ka se vse bole na velki čüje, kak ranč uni slovenskoga pavra na nikoj dejvajo. Njivi pauv je vse menje vrejden gé, njive marže vse više pa više segajo. Zvün toga pa po teveni se leko vidi pa čüje, kak uni domanjoga kmeta s tejm gordržijo, ka od njega vse dojküpijo. Takšne romantične kejpe se leko vjdi, kak najlepše na taum svejti je slovenski paver biti. Prava istina, kak povejdano, vcejlak nindri indri živé. Farbanje lidi za bautoša mora prvo delo biti.

Farbanja, zavole farbanja, si koalicija dopisti. V EU-ni vsi na velke gučijo, kak so slovenski mediji pod njigvo kontrolo, se nut v nji mejšajo. Depa uni eške tadale lidi farbajo, kak tau nej istina gé, ka tau stari komunistarge vödavajo pa tisti mediji, za sterimi indašnji socialistični glavaške stodjijo. Z vsem tejm se medijska bojna eške nede tak brž zgotovila, zaprav, zmejs se malo potüli pa znauva na velke gorzvužgé. Nekaki tomi demakracija pravijo. Pofarbo se je naš Srebrni brejg ranč tak. Pa nej zavolo medijov, lažanja ali kaj takšoga. Samo zavolo toga se je v druge farbe djau, ka ga je gesen za takšoga naprajla, kak tau vsikšo leto vej naprajti. Nika nauvoga, ka nej?

Miki Roš

ŽELEZNA ŽUPANIJA

S psami se sprehajajo

Zavolo virusa se je dosta vse spreminilo, kak pravijo, več nikdar nede tak, kak je prvin bilau. Že sprtrolejt je dosta predpisov bilau, ka smo se ji mogli držati, depa človek je nikak vözdržo, zato ka tau smo mislili, ka pride dobro vrejmen pa virus premine. Prišo je junij, julij, počitnice pa človek že skur cejlak pozabo na virus. Zaman so postršüvali nas, ka baude še drügi val, v tejm je trno niške nej vörvo. Depa oktobra smo že čütüli, ka je znauva med nami, dosta več lüstva je obetežalo, špitala so pa tak nagnauk puna gratala. Zavolo tauga so eške bola sigurni predpisi nastali, eden med tejm je tau, ka večer od osme pa zaranka do pete vsikši doma mora biti, zvün tisti, steri so v službi. Še sreča, ka je zima, etak bola naletja vözdržimo. Ka bi bilau, če bi tau julija bilau, gda v osmoj večer še sonce sije. Tak mislim, dosta več konfliktov pa štrafov bi bilau pa še tak bi nej mogli narod, spoj pa Varašance, v blokaj zdržati.

Po osmi vöri so zdaj samo tisti vanej, steri v službo dejo, kakšno posebno dovoljenje majo ali če se s psaum sprehajajo, zato ka tau dovolijo. Tau človek leko porazmej, najbolje tiste živali, stere v bloki majo cejli den, zato ka vsikši dela. Dapa oni tó morajo malo na lufta biti. Depa zdaj tak vögleda, ka vsidar več psauv baude pri držinaj, še tisti majo psa, steri so ga dotejga mau nej meli. Ta tendenca vala za Železno županijo tó, depa najbola zato za Varašance. Dosta zavetišč v tej časaj, gda valajo tej predpisi, ka se nej slobaudno po osmi vöri vanej zdržavati, spoj ne da nikoma nej psa. Zato, ka nauvim lastnikom psa samo zato trbej, aj leko tavö dejo, nej pa zato, ka bi je radi meli.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Poslanci potrdili državna proračuna za prihodnji dve leti

Državni zbor je potrdil državna proračuna za prihodnji dve leti, ki bosta še vedno občutila posledice epidemije covid-19. Poraba bo prihodnje leto s 13,47 milijarde evrov še nekaj višja kot letos, nato pa se bo leta 2022 znižala na 12,60 milijarde evrov. Medtem ko so letos prihodki proračuna zaradi upada potrošnje, nižje zaposlenosti in slabših poslovnih rezultatov podjetij kot posledice epidemije načrtovani zgolj nekaj nad devetimi milijardami evrov, vlada v prihodnjih letih znova pričakuje postopno rast. Leta 2021 naj bi tako prihodki dosegli 10,72 milijarde evrov, leta 2022 pa 11,01 milijarde evrov.

Proračunski dokumenti so izrazito razvojno naravnani, tudi na račun večjega obsega evropskih sredstev, so v razpravi zatrjevali predstavniki vlade. Finančni minister Andrej Šircelj je pojasnil, da se ob padcu potrošnje prebivalstva v letu 2020 povečuje potrošnja države. Za investicije je v vsakem od prihodnjih dveh let predvidenih po približno dve milijardi evrov. »Toliko Slovenija do zdaj še ni investirala,« je dejal Šircelj. Izpostavil je vlaganja v železnice in ceste, pa tudi v zdravstvo, domove za starejše, kulturo, okolje in športno infrastrukturo. Pričakuje, da bodo pri investiranju aktivne tudi občine. V opoziciji so med razpravo opozorili, da so si želeli v luči epidemije predvsem več denarja za investicije v zdravstvo in gradnjo domov za starejše, zaradi šolanja na daljavo so predlagali tudi več naložb na področju izobraževanja. Predvsem pa so bili kritični do zadolževanja, ki se v skladu s prav tako danes sprejetim zakonom o izvrševanju obeh proračunov zvišuje. Država se bo lahko leta 2021 zadolžila za 6,7 milijarde evrov, leta 2022 pa za 4,2 milijarde evrov.

Erični slovenski športniki (4.)

Primož Roglič

V letošnjem leti, gda je zavolo nauvoga koronavirusa odpadno dosta športnih tekmovanj, so profesionalni piciklisti vseeno pod strejo spravili tri velka, trikedenska tekmovanja, Tour de France, Giro d'Italia in Vuelto. Dvej od tej trej tekmovanj sta gvinila Slovenca. V Franciji je žuto majco na konci obleko Tadej Pogačar, steri je predzadnji den na kronometri prehito Primoža

Tak je Primož Roglič vozo piciklin na pauti do srebrne medalje na svetovnon prvenstvi na Norveškon leta 2017.

Rogliča in ga je porino na drügo mesto. Dosta je bilau Slovencev, steri so nej znali, če bi se veselili ali žalovali, vej pa je večina zmago bole privauščila Rogliča, steri pa je nej dugo toga nazaj že drügo leto po redi biu najbauptki na Vuelti, dirki po Španiji. Primož Roglič, steri je biu rojeni 29. oktobra 1989 v Trbovljah, gor pa je raso v vesnici Kisovec pauleg Zagorja, je rejsan športni fenomen. Tak je kazalo, ka de eden najbauptkih slovenskih skakalcev, vej pa je biu med tistimi mladimi pojbi, steri so leta 2006 na mladinskön svetovnon prvenstvi osvojili srebrno medaljo, leto sledkar pa so bili v Italiji najbauptki na sveti. Te pa je prišo 22. marec 2007, gda je grdo spadno na planiški velikanki. »Biu sam mladi in nej sam meu spoštovanja oziroma straja, steroga bi mogo meti, gda sam šau skakat na tak velko skakalnico,« je odgovornost za padeč prejkvzeu Roglič. Po tiston je nej včasi tanjau skokov, vseeno pa je brodo, ka bi se lejko začno spravlati s kakšim drügom športom. Zaistino je skakanje tanjau leta 2012, gda se je že neka cajta rekreativno spravlo s piciklizmon. Prvo je gono piciklin za dvej slovenski ekipi, KK Radenska in KK Adria Mobil. Leta 2015 je biu najbauptki na Dirki po Azerbajdžani in na dirki Po Sloveniji. Leto za tem je preštaupo k nizozemski ekipi, stera se gnesden zove Team Jumbo - Visma. Leta 2017 je grato prvi Slovenec z medaljo na svetovnon prvenstvi v kronometri (prvo, bronasto, je na cestni dirki leta 2001 v Lizboni daubo Andrej Hauptman), vej pa je biu drügi na 31 kilometrov dugi progi, stera se je končala z vzponom na breg Floyen. Zanimovo je, ka je biu najbauptki Nizozemec Dumoulin, steri je zdaj Rogličov moštveni kolega, bronasto medaljo pa je daubo erični Britanec Froome. Leta 2018 je biu Roglič najbauptki na dirkaj po Baskiji in Romandiji, pauleg toga pa ške drügo paut po Sloveniji, na Tour de France pa je gvino dvej etapni zmagi in biu sküpnö štrti. Primož Roglič je v zadnji dvej lejtaj dokazo, ka je najbauptki kolesar na sveti. Pauleg toga, ka je lani gvino na Vuelti, je biu ške treči na Giro d'Italia. Preminauče leto pa de si ške bole zapaumno po tom, ka njemi je njegova partnerka Lora Klinc rodila sina Leva.

*Silva Eöry
Kej: internet*

Zasledili smo na facebooku

MIKLOŠIČEVO PRIZNANJE PORABKI BARBARI ZAKOCS

20. november je dan Filozofske fakultete na Univerzi Maribor, ki so ga izbrali, ker se je na ta dan leta 1813 rodil največji slovenski jezikoslovec in slavist vseh časov Franc Miklošič. S svojim delovanjem posebej poslanstvo fakultete, ki je izobraževalno in raziskovalno delovanje v duhu intelektualne širine, humanističnih vrednot in aktivnega državljanstva.

Barbara Zakocs (na sredini) s profesoricama oddelka za madžarski jezik

Po tradiciji bi ob dnevu fakultete, 20. novembra, podelili tudi Miklošičevo nagrado in Miklošičeva priznanja. Priznanje je prejela tudi BARBARA ZAKOCS, študentka slovenistike in Oddelka za madžarski jezik in književnost FF UM za magistrsko delo z naslovom *Besedje iz tematskega polja sadovnjak, vrt in polje v gornjeseniškem govoru*, ki ga je izdelala pod mentorstvom red. prof. dr. Mihaele Koletnik. Magistrska naloga prinaša dragocene izsledke ciljne besednoslovne raziskave slovenskih narečij na primeru tematsko zamejenega besedja iz panonske narečne skupine. Magistrantka je s terensko raziskavo, v kateri so sodelovale informatorke in informatorji – pripadnice in pripadniki slovenske narodnostne skupnosti v Porabju, pridobila izčrpen nabor strokovnega izrazja, ki zaradi spreminjajočega se načina življenja ter zamiranja narečja pri pripadnicah in pripadnikih slovenske manjšine na Madžarskem izginja iz aktivnega besednega zaklada govork in govorcev. Magistrska naloga predstavlja dragocen doprinos k ohranjanju bogate slovenske jezikovne kulturne dediščine in prizadevanjem dialektologinj in dialektologov, da bi s popisi narečnega (tematskega) strokovnega besedja za področje posameznih govorov ali narečij omogočili primerjavo med posameznimi izrazijskimi sestavi v slovenskem narečnem prostoru, kar bi omogočilo določitev arealov posameznih leksemov in njihovega pomenskega obsega ter pripomoglo k uresničitvi Riglerjeve zamisli o narečnih (izrazijskih) slovarjih. Mladi Porabki čestitamo tudi v imenu uredništva časopisa Porabje.

Za socialno vključenost otrok in odraslih

Na Ljudski univerzi Lendava nadaljujejo z izobraževalnimi programi in projekti, v katere si prizadevajo vključiti čim več Romov vseh generacij iz lendavske in sosednjih občin. Tako poteka program socialne aktivacije Zaupaj si – Patja andi tute, ki je namenjen odraslim, poleg tega pa so v okviru projekta Večnamenski romski center Dolinsko v Dolgi vasi organizirali tretji romski tabor za otroke, je povedala vodja projektov Nataša

Udeleženci in mentorji na romskem taboru za otroke (osebni arhiv Nataše Horvat)

Horvat in dodala: »V okviru programa Zaupaj si želimo povečati socialno vključenost udeležencev v lokalno okolje in jih spodbuditi, da aktivno rešujejo težave, na katere naletijo v vsakdanjem življenju. Želimo pa jih spodbuditi tudi, da se aktivneje vključijo na trg dela ter da pridobivajo različna znanja, ki jih potrebujejo pri delu.« Udeleženci so iz romskih naselij v Dolgi vasi (občina Lendava), Gomilicah (občina Turnišče) in Kamenci (občina Črenšovci) ter iz Lendave.

Romskega tabora, ki so ga organizirali konec meseca avgusta, se je udeležilo več kot dvajset otrok. Pri aktivnostih so ob študentih in dijakih iz lendavske občine sodelovali še: Romsko kulturno društvo Romnji, Center za socialno delo Pomurje, občina Lendava, Policijska postaja Lendava, Društvo za zaščito živali Pomurja in drugi. Otrokom čez leto v okviru projekta v Večnamenskem učnem centru Dolinsko v romskem naselju v Dolgi vasi nudijo tudi učno pomoč.

Jože Gabor

DARILO ZA STAREJŠE

Okrog dneva starejših občanov, 26. novembra lokalne in slovenske samouprave po porabskih vaseh vsako leto organizirajo srečanje starejših občanov, ko jih pogostijo, malčki in osnovnošolci jih pa razveselijo s kulturnim programom. V letošnjem letu takih srečanj verjetno ne bo, saj pandemiji so najbolj izpostavljene prav starejše generacije. Samoupravi v Sakalovcih sta se odločili, da bosta starejšim od 65 let darovali 10 tisoč forintov, polovico je prispevala občina, polovico slovenska samouprava. Z darilnim paketom so pozdravili tudi dva najstarejša občana, Ireno Schrei in Tiborja Németha.

MS

SPOZNAJMO NAŠE TELO

V mesecu novembru smo v vrtcih obravnavali temo Moje telo. Otroci so preko različnih iger in dejavnosti spoznavali svoje telo, njegove dele in funkcije.

Spoznali smo slovenska poimevanja za dele telesa (glava, oči, nos, usta, ušesa, lasje, trebuh, roke, noge, rame, brada), jih preštevali in pokazali.

Naučili smo se nove pesmice in deklamacije ter si v igralnici pripravili pravo ambulanto z zdravniki in pacienti.

Dva zdravnika v vrtcu Sakalovci

Obrazi

Vzgojiteljica asistentka Romana Trafela

DSS otrokom

Komisija za šolstvo DSS je tudi v letošnjem letu načrtovala več aktivnosti v šolah in vrtcih, za omenjene aktivnosti je imela tudi proračunska sredstva. Zaradi epidemije Covid 19 večine

Predaja daril v Vrtcu Sakalovci

programov niso organizirali. Vodstvo organizacije se je odločilo, da bo privarčevana sredstva namenilo učencem in dijakom, ki se udeležujejo pouka slovenščine, bodisi v obliki dvojezičnega pouka ali kot pouka jezika. Vsak učenec in dijak je prejel darilni bon, ki ga bodo lahko uporabili v papirnici. Malčki štirih vrtcev (Gornji Senik, Sakalovci, Monošter in Števanovci) so dobili igračke, ki sta jih predala predsednik DSS Karči Holec in predsednik ali predsednica slovenske samouprave določenega kraja. Državna slovenska samouprava je v ta namen uporabila 700 tisoč forintov.

MS

... DO MADŽARSKE

Več kot 20 milijonov forintov za sklad »Skupaj za avtiste«

Že več let poteka pobuda javne televizije z naslovom »Dobro je biti dober«, v okviru katere se vsako leto v določenem obdobju zbira denar za določene namene. Prispevajo lahko podjetja, organizacije in seveda tudi posamezniki, če pokličejo določeno številko ali nanjo pošljejo sms. Vsak klic ali sms pomeni 500 forintov podpore. Letošnja vsota je namenjena avtistom in njihovim družinam, in sicer preko sklada »Skupaj za avtiste«. Do sedaj se je v ta namen zbralo že več kot 20 milijonov forintov, akcija se bo zaključila 20. decembra, ko bodo programe na kanalih javnih medijev cel dan namenili dobrodelni akciji. V akciji sodelujejo tudi znani umetniki, glasbeniki in športniki, o njihovih srečanjih z avtisti se bodo pripravili kratki filmi, ki jih bodo vrteli prav tako 20. decembra. Če želite pomagati otrokom, ki živijo z avtizmom, zavrtite številko 13616!

Vojska pomaga v bolnišnicah

Minister za obrambo Tibor Benkó je v intervjuju za javni radio izpostavil, da 1100 vojakov pomaga v bolnišnicah v boju proti korona virusu. Vojaki opravljajo naloge, pri katerih ne potrebujejo zdravstvenega usposabljanja (merijo temperaturo pri vstopu ali pomagajo pri prevažanju bolnikov znotraj bolnišnice). Vojaki delajo v izmenah, pred in po izmeni jih testirajo. Minister je dodal, da so bolnišnice zaenkrat prosile za pomoč omenjeno število vojakov. Če bi se pojavila potreba, vojska lahko zagotovi več ljudi.

Vojska od danes opravlja tudi varovanje nekaterih pomembnih objektov, med njimi stavbe vladnih uradov in tudi poslopja tujih veleposlaništev.

Dočas si mladi, je vse dobro

Prejšnji keden sem gorpoisko Kalcino Ano, po možej Šamu, na Gorenjom Seniki. Dobro toplo künjo so meli, dobro je bilau pripovejdati pa kejpe gledati. Dosta lejpi spominov je naprejprišlo, kak smo kejppe gledali, depa baja je v tejm, ka tej časi več nazaj ne pridejo, je pravla tetica Ana. Človek se je dosta mantrau pa trpo pa nej se je štelu nikanej, mladi človek pej vse prejk-prenese.

- Ana, vaš mauž je Vogrin biu?

»On je iz Mosonszentjánosa valaun biu, ge sem tam delala na repi pa te

Pri meni je ovak bilau, z vesi je biu eden pojep steri me je sto vzeti, depa oča nej dau.

Kalcina Ana, po možej Šamu, z Gorenjoga Senika

Vsigdar tau pravo, aj tašo ne delam, zato ka te de name

de te kaj bantivo. Pa te tak sem ge tauga tō taposlala. Vidiš, gda je Vogrin prišo, mena so stariške nikanej bili prauto, Vogrin ma je vzejo pa lopau sva živela cejlak dotistoga mau, ka je mrau.

- Kelko mlajšov mate?

»Dvej dekle pa dva pojba.«

- Pa vas je doma kelko mlajšov bilau?

»Enga brata pa eno sestro sem mejla, depa obadva sta odišla vō z rosaga, gda je še draut biu. Micka je dugo lejt v Graci bila, brat pa v Englenda.«

- Vi ste v tau rami rojeni?

»Ge sem se tū naraudila pa tak mislim, ka tū v tau rami moram mrejtī tō.«

- Na ednom kejpī eden možak kravo pasejo pred ramom, sto so oni?

»Tau je moj oča, vejš, prvin so nej bile še kosilnice, najležej je tak bilau kaulak rama red držati, če se je tam krava pasla.«

- Gda so vaš oča mrlī?

»Moj oča je leta 1983 mrau, mati pa eno leto prva.«

- Vaš mauž je Vogrin biu, iz drugoga kraja valaun, depa kak ste prajli, viva sta lepau vküper živela.

»Etognauk je eden moški biu tū pri meni pa mi pravi:

žena,» sem prajla ge na tau. „Samo viva sta se nikdar nej korila,» je pravo mena nazaj.

Portret matere

gostüvanje, leko kakšna veselica bila. Ge sem vsigdar koražna bila, rada sem

spejvala pa plesala, depa moj mauž je tō dobro znau plesati.«

- Gda so mlajši zrasli, potistim ste že odli delat?

»V židano fabriko sem odla, dvajsti lejt, depa ge sem nej tkalka bila, ge sem na mašini šivala. Radi so me meli zato, ka brž pa fajn sem vse zašila.«

- Gda ste v penzijo šli?

»Vrag vej, tau je že fejt davnik bilau.«

- Ka ste delali cejli

den doma?

»Na gazdiji sva delala z mo-

„Kaj bi se pa nej korila, tašo nega, gde bi se nej korili, tisti

Ana je trno rada spejvala pa plesala; na kejpī z možaum

Oče kosau klepajo

tak sva se spoznala.«

- Podje iz vesi so nej nevoškēni bili, ka gorejnjeseniške dekle sodacke pa drügi Vaugri samo tak taodpelajo?

»Ge ne mislim, ka bi nevoškēni bili, vejpa bilau je zavole dekel, steri je sto, vsikši si je najšo. Gnauk edno deklo je eden sodak sto vzeti za ženo, zato ka fejt sta se radiva mela. Stariške so fejt vcujstapili, ka te sodak je nej z naše vōre pa te sta se srmaka nej mogla zdati. Depa etak je tō nej bilau dobro, dekla je začnila piti pa mlado mrla.

»Velka« držina Šamu; z možaum sta mela dva sina pa dveji čeri

biu. On v banji (rudniki) dela na Dorogi, če ti ne da peneze, ranč ne š mogla domau, če

„Tetica Ana, gučijo v vesi, ka vi ste z možaum tak lopau živela.“ „Tak kak ti pa tvoja

laža, steri tašo pravi. Müva sva se tō korila, depa nikdar sva se nej srdila”.«

- Kama ste odli delat?

»Sprvoga po lasej pa na granici sem delala, sledkar, gda sta dva deteta že vekšiva bila, te z možaum sva po Vogrskom odla, zato ka stariške so skrb meli na mlajše. Gda sta se že menšiva dva tō naraudila, te sem več nej mogla, te sem že doma bila.«

- Na ednom kejpī fejt plešete z moażum, gde je tau bilau?

»Tau je tū v vesi bilau, samo pa ka je bilau, ne vejim, leko

žaum, tau so tō lejpi časi bili, depa brž je taminaulo, zato ka sva nej ladala pa pomalek sva vse dojdala. Zdaj, ka moža več nega, ge se tō samo tak sama tamantram, tak betežasto. Sploj pa zdaj je lagvo, ka človek nika ne more vō iz rama zavolo tau-ga prekletoga viruša. Vejš, ka ge tebi povejm, dočas si mladi pa zdarvi, te je vse dobro, gda stari grataš pa si betežen, te pa več nikanej.

(Kejp na 1. strani: V držini so dostafart svetili kaj.)

Karči Holec

Od Gorenjoga Senika do Garbolca - 14.

GDE SE NAJBOLE ČÜTI MEDITERAN

Stari Rimljani so vökopali kamen z bregá Mecsek in z njega nej daleč zozidali varaš Sopianae. V 11. stoletji je tau mesto z imenom *Pécs* pod svetim kralom Števanom gratalo središče püšpekije, eden za drugim so tá prihajali meniški rédi. Krau Lajoš Veuki je v varaši leta 1367 stvauro prvo univerzo na Vogrskom, s püšpekem Janusom Pan-

svetovne erbe, gnes leko kaulipoglednemo v devet njegvi kamraj.

Bazilika v Pécsi má tri ladje in štiri törme, znautra pa je okinčana s freskami madžarski in nemški molarov. V cerkvi držijo dosta koncertov, če pa je štoj najgir, leko nutstauipi v sausedno Püšpekovo palačo tö. Kusti törem pauleg njé se zové »Barbakán«, v gračenki štero-

ši produkt naredili duplansko ali triplansko – če bi se med potjauv kaj strlo ali pa ka bi leko kopije tö odali.

Po ednoj strmoj pauti se leko napautimo v varaški tau Tetytye, med potjauv pa nam pogled stane na cerkvi pavlincov: tau je edna najlepša zidina domanje moderne cerkvene arhitekture, od zvüna so go ranč nej pobejlili. Če mamo eške mauč, splezdimo cejlak do vreja Misina, gde se zdigava najvišiša zidina na Vogrskom - 197 mejterov visiki televizijski törem. Pod njim so do leta 2016 cejlak gorobnovili živalski vrt (állatkert), gde leko vidimo stvarine z bližanji in dalečnji krajjin.

V sausednoj vesnici *Cserkút* sta inda svejta živelj dvej bogativi držini, šterivi sta se vsikdar svajjüvali. Gnauk sta bejdvej tazagnali ednoga kaudiša, šteri je je zakuno: aj gratajo kamen, gda do najbolje srečni. Dvej deklj s té držin sta se na gnaki den ženili, gda pa so se vsi gostüvanjčarge srečali na pauti na Jakobov brejg, se je edna procesija nej stejla drügoj mekniti. Očevge so pravli: aj se raj v kamen obrnéjo, kak liki bi krajstauipili – té kameni svatje eške gnesden na tistom mesti stogijo.

Pri nogaj Mecseka se skriva vesnica *Orfű*, gde so s potoka napravili več mali jezer. Pri najmenjšom se leko kaupamo, pelamo s čanaklinami ali lovimo ribe tö, v mlini pa mlinarge nutpokažejo svojo delo. Kauli toga jezera vsikšo leto držijo program »Fishing on Orfű«, šteri je vsikdar prvi festival v sezoni.

Če se odpelamo malo prauti söveri, pridemo v vés *Magyarhertelend*, v šteroj je inda svejta v skoro vsakšoj iži delo eden lončar. Istina pa je, ka so s srlom delale ženske, moški so pa ojdli v lejs po ilojco. Gda so na mejej vesnice iskali uran, je gorvdarila topla vretina, zatok so v vesi oprli termalno kaupanco.

Po svojoj kapniškoj djami (cseppkőbarlang) je erična vés *Abaliget*. Pod zemlauh se leko skoro pau kilomejtera špancıramo, zmejs se pa čüdivamo kamlom v vsefelé formaj. Nej daleč od djame najdemo eden muzej, v šterom se leko spoznavamo z mističnim svejtom pirožab (denevérek).

Najvekši varaš na sövernoj strani Mecseka *Komló* so stvaurlili v dolini potoka Kaszárna,

vogrski krau je baratom zadau pelanje djužnoga tala rosaga. Ranč tak pod Zengönom, v ednoj vauskoj dolini se med gračenki in sadovnjaki skriva vesnica *Zengővárkony*. V njejoj etnološkoj zbirki najdemo dosta okinčani djajec, štere so vküppopbrali zveksoga v Karpatskom bazeni, depa v drügi mejstaj Evrope tö. Erične so

Széchenyina trg v Pécsi sprtoleti – originalno krščanjsko cerkev so v džamijo prejkzozidali v 1560-i lejtaj

noniusom pa je v Pécs prišla renesančna kultura. Po törski cajtaj so mesto na nauvo zozidali v baročnom štuluši, od 19. stoletja pa je veuko znamenje dobilo kopanje kulna. Stvaurlili so mednarodno poznane fabrike.

Erbo vsej tej cajtov najdemo v varaši, šteroga nemški »Fünfkirchen« ali »pet cerkva« zovejjo. Njegva najbolje erična zidina je gvüšno džamija paše Gazina Kasima, štera je gnes - na centralnom Széchenyina trgi - katoličanjska farna cerkev. Za 500. oblejtnico smrti so pauleg njé postavili spomenik Jánosa Hunyadina, trg je pa eričen po »Zsolnayna stüdenci« tö.

Dosta turistov se napauti v tzv. »ulico muzejov«. Tam med drügimi nutpokažejo bogato tradicijo keramike v Pécsi in zgodovino rudarstva v Mecseki, v ednoj bližanjoj zidini pa so vöpostavili vnaugo kejpov eričnoga madžarskoga molara Tivadara Csontváryna Kosztkana. Starokrščanjski cintor varaša Sopianae je leta 2000 gorprišo na UNESCO-na lišto

ga mandeljni cvetėjo.

Daleč po svejti je erična baročna frančiškanska cerkev - v njej si leko poglednemo eden betlehem z veukimi figurami, štere so leta 1941 z lesa vösklesali domanji baratke. Če pa smo najgir na simbole edne drüge vöre, leko o islami dosta drüge vöre, leko o islami dosta zvejmo v bližanjoj džamiji paše Hasana Jakovalina. Tau je edina muslimanska molilnica z originalnim pohištvom na Madžarskom.

V cajtaj pred epidemijov je bila ulica Király vsikdar puna, s svojimi glasnimi terasami je spominala na mediteranske varaše. Po njej leko pridemo do Narodnoga gledališča, gde so meli šegau vsikšoga juniuša držati državno gledališko srečanje (POSZT). Pécs je veuki center Rovatov na Madžarskom, tau svedoči Hrvaško gledališče v središči varaša tö. Eden veuki kulturni center pa so napravili na pet hektaraj v fabriki Zsolnay, gde najdemo 15 spomeniško zavarovani zidin ino 88 kipov s keramike. Šega je bila, ka so v fabriki vsik-

Katedrala püšpekije v Pécsi, ozajek z bregami Mecseka – svojo končno formo je dobila do konca 19. stoletja

v njegvoj zgodovini je najvekšo znamenje mejlo kopanje kulna. V varaškom Naravoslovnom muzeji zvün geološkoga materiala nutpokažejo eške stopaje dinozavrov, ostaline mamutov ino mikroskopične stvarine.

Alsómoscslád je vesnica pripovejsti, v šteroj najbolje držine z malimi mlajšami čakajo. V »Mocsoládij« so pravlični liki prej zatok prišli, ka so se jim povidli mali posvejtke nad večernimi müzgami. Pripovejsti dale živéjo v vési, gde redno tabore in konference držijo. Svojo lokalno valuto »rigac« so poimenüvali po eričnom betjari Rigac Jancsini.

Na najvišišo vreje Mecseka »Zengő« se leko napautimo pejški z varaša *Pécsvárad*. Té je najbolje poznani po nekdešnjom benediktinskem klauštri, šteroga domanjo lüstvo samo »grad« zové. Prvi njegvi opat Asztrik je biu tisti, šteri je svetoma krali Števani prineso krono z Rome. Tau je biu drügi klaušter po Pannonhalmi, prvi

gostanjove drejve v vési, štere juniuša čüdivitno cvetėjo. Pod njimi počiva Pál Rockenbauer, šteri je za televizijo gorvzeu prilübleno domoznansko serijo »Miljaun pa pau stopajov na Vogrskom«.

Po legendi se je v sausednoj vesnici *Mecseknádasd* narauldila vnükinja svetoga Števana Margita, štere oča je biu škotski princ Edmund. Margita se je kislej oženila s škotskim kralom Malcolmom in gratala češčena kralica, patronuškinja Škotov. V cerkvi njene rodne vesnice vidimo lejpi portret o njej, podaro ga je eden škotski molar. V Mecseknádasdi najdemo spomine od edne drüge narodnosti tö: s tipične nemške krčmé so vönapravili etnološko razstavo. Če pa želejmo spoznati lončarstvo té skupnosti ranč tak, skočimo prej v sausedno vesnico *Óbánya*. Te se pa rejšan podajmo v lejs na bregej, vej pa more po vsakšoj kulturi biti malo nature.

-dm-

foto: mtu.gov.hu in pixabay.com

ČESTIJO JE NA VZHODI IN ZAHODI

Apoštol **sveti Andraž (Szent András)** je biu brat prvoga papeža Šimona Petra. Evangelist Janoš piše, ka ga je Jezoš za svojoga vučenika že prva pazvo kak liki Petra. En den, gda je biu Andraž med vučeniki Ivana Krstitela, je tisti pokazo na Jezoša: »Glejte, Agnjec Boži!« Andraž je z ednim drugim možakom včasik ušo za Jezošom, šteri jiva je pito, ka škéta. Želejla sta prej znati, gde je doma, zatok jiva je s sebov vzeu. Do večera jiva je včiu, Andraž pa je vnoči pravo brati Petri: »Najšli smo Mešijaša!« Drugi den je pelo eške Petra k Jezošu. Apoštol Andraž je biu doma z vesnice Betsajda in lauvo ribe z bratom Petrom. Ne vejmo, če je emo držino ali nej, bole glavno je, ka je biu pripravljen

Če štoj česti sveto Barbaro, ne mrgé brezi spauvedi in sakramentov - svetnica je krepko povezana z ljudskov tradicijov

püstiti vse in titi za Jezošom. Evangeliji pišejo trikrat o njem. Stara krščanjska tradicija pripovejda, ka je po Gospaudovom vnebohodi in prihodi Svetoga Düha za en cajt austo v Palestini, te pa odišo oznanjat evangelij med divdje Skite, kisnej pa eške v Malo Ažijo in Grčijo. Na stara lejta je biu púšpek v grčkom varaši Patras, gde so ga postavili pred biroviyo. Bičüvali so ga in ga osaudili na smrt na križi s formo litere »X«, šteroga od tistoga mau zovémo »Andražov križ«. Njegve ostanke so odnesli prej v Carigrad, »drügo Romo«, gde je prej Mater Cerkev stvauro »prvopozvani apoštol« Andraž. Té svetnik je grato patronuš Rusoške, kama je krščanjstvo prišlo vrnau s Carigrada (Konstantinápoly). Apoštola Andraža malajo s križom v formi litere »X«, za svojoga zavetnika so ga odebrali

ribiči, mesarge ino vaužarge. Najbole se ma priporačajo za pomauč pri betegi rubeoli. Njegli den svetimo **30. novembra**.

Mladi doktor filozofije, profesor na eričnoj univerzi Sorboni v Pariži **sveti Frančišek Ksaverij (Xavéri Szent Ferenc)**

je biu doma s Španjolske, pred sebov je emo čüdivitno kariero. Gnauk pa je srečo rojaka Ignacija Lojolskoga, šteri ma je obrno življenjsko paut. Zapüsto je Evropo ino grato največki misijonar v zgodovini Cerkve. Vküper s svetov Trejzov z Lisieuxa ga čestimo kak patronuša katoličanjski misijonarov, njegov den svetimo **3. decembra**. Držinsko ime Frančiška pride od grada Xavier nej daleč od njegovoga rodnoga varaša Pamplone. Njegli oča je biu sodadžki prejden in mrau v bojni za slobaudnost svojoga maloga rosaga Navare. Frančišek je materi obečo, ka nede ušo za sodaka, zatok se je v Pariži vönavčo za filozofa. Po srečanjnj z Ignacijom pa se je mesto knjig in včenjá odlaučo cejlak za Kristošu. Biu je med tistimi sedmimi mladenci, šteri so na pariškom bregej Montmartre položili fundamente ježuitsko-

ga reda.

Leta 1540 je portugalski krau proso papeža, aj pošle šest misijonarov v jugovzhodno Ažijo. Ježuiti pod pelanjom Frančiška Ksaverija so s šiftom prišli na zahodni konec Indije, gde so videli nika strašnoga: Portugalci so se ponašali trnok nekkrščanjsko. Frančišek je mogo oprvim nji spreobrnauti, eške te samo domanje lidi.

Ksaverij se je navčo njini gezik ino v ednom mejseci okrsto deset gezero domanji lüdi. Odišo je eške v vnauge rosage, stvauro je več klauštrov. Na Japanjskom je vözglaslo, ka je prišo oznanjat pravo vöro, de so ma pa nej steli dati valati. Zatok se je napauto v Kino, prva kak liki bi taprišo, pa ga je pri 46 lejtaj vmorila mrzlica. Njegvo tejljo so odpelali nazaj v indijski varaš Goa.

Ime je dau vnaugim Francom na Slovenskom ino Vogrskom, ništérni možki pa nosijo ime Ksaver tö.

Vnaugi evropski narodi med štirinajstimi pomočniki v sili čestijo **sveto Barbaro (Szent Borbála)**, največkrat se gi priporačajo za srečno slejdnjo vöro. Gda prihaja veuki vihér, slovenski paver se obrné na tau svetnico, ka bi grom nej vdaro v ižo. Rudarge pod zemlauh so go ranč tak za patronuškinjo odebrali, depa sodacke s štükami, zidarge ino ranjenci tö. Barbaro na kejpaj vidimo s törmom, kelihom in hostijo v rokej, v dosta slovenski krajinaj spejvajo o nej ljudske pesmi. Njeni den svetimo **4. decembra**.

Barbara je bila svetnica v rani krščanjski časaj, zatok kaj dosta gvüšnoga o njenom žitki in smrti ne vejmo. Po staroj legendi je bila doma z varaša Nikomedija v Maloj Ažiji, živejla je prej v drugoj polovici 3. stoletja. Bila je či poganskoga krala, šteri go je zavolo njene lepote zapro v eden törem z dvöma oknomu. Gda se je krau gnauk povrno z edne poti, je vüdo,

ka má törem eške edno okno, pred dverami pa leži eden križ. Barbara je pripoznala, ka je una dala napraviti tretjo okno, ka bi »bole prihajala k njej milost troedinoga Boga«.

Zaman se je oča odlaučo, ka törem Barbare napravi za vauzo, so se dveri zidine samé oprle. Dekla se je nej stejla oženiti s

Sveti Nikolaj je vnoči, na skrivma mošnjje z zlatom nut na okno trejm srmačkim deklam lüčo - pravo jim je, aj se Baugi zavalijo za dar

poganskim kraličom, zatok so go mantrali. Vnoči so pa k njej prišli angeli ino go trauštali. Drugi den gi je oča s svojimi rokami odsejko glavau, de je pa včasik grom vdaro v njega. Barbare törem je simbol vsikšoga robstva, dveri, štere se na gnauk samo opréjo, pa so znamenje čüdivitnoga rešenja s vsakšeféle stiske. Kelih znamenüje trauštanje, štero dava trdna vöra. Dekla je mantrniške smrti mrla kauli leta 306.

Prvi datum, šteroga si mlajši najbole zamerkajo, je gvüšno **6. december**, den Miklauša ali **svetoga Nikolaja (Szent Miklós)**. Na predvečer svojoga dneva odi té svetnik s svojimi angeli pa vragami od iže do iže, in nosi vrlim mlajšam dare, lagvim pa šibe. Na dosta mejstaj stogi kak pelda za krščanjsko dobrodelnost.

Kak je Nikolaj takši padaš mla-

šeči src grato? Samo tau vejmo gvüšno o njem, ka je biu v 4. stoletji púšpek v varaši Mira na gnešnjom Törskom. Naraudo se je bogabogéčim starišam, šteriva sta bila že dugo oženjena ino sta zgübila vüpanje za mlajše. Sin Nikolaj je peldo vzeu po svoji starišaj o smilenosti do srmakov, zatok je raztalo cejlo imanje, ka je od njija erbo.

Gda je v njegovom varaši mrau púšpek, so se vörnícke po gorečoj molitvi odlaučili: tistoga odeberéjo za nauvoga škofa, šteri oprvim prej kerkvene dveri stauipi. Tak je Nikolaj púšpek grato, po legendi pa je gnauk pomago trejm srmačkim deklam doto dobiti, ka bi se leko oženile in nej v sramoti ostale. Púšpeka so zaradi njegve vöre v vauzo ličili,

za en malo po njegovoj smrti pa so ga že čestili kak svetnika. Sveti Nikolaj je eden najbole česčeni svetec pravoslavne Cerkve - od njega bole samo Mater Božo čestijo. Na carskom Rusoškom svetijo njegov den dvakrat na leto, za patronuša pa so ga odebrali vsi, šteri delajo s šiftami ino na vodej. Ljubljanska katedrala svetoga Nikolaja je bila originalno cerkev ribičov ino čunarov, vrnau toma svetniki so posvetili največ cerkva na Slovenskom.

V 19. stoletji je že po vsej slovenski vesnicaj in varašaj odo Miklauš, na mesto šteroga pa je v socialistični časaj stauipo bejli Dejdek Mráz z Rusoškoga. Če so mlajši v Sloveniji flajnsni, gnesnedén pride k njim za božič eške tretji »dober mauž« - Božiček.

-dm-
ilustraciji:
Szilveszter Bartkó

PETEK, 04.12.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.10 Ugriznimo znanost: Predori, oddaja o znanosti, 10.35 TV-izložba, 10.55 Začnimo znova: Dopust, slovenska nanizanka, 11.35 Vem!, kviz, 12.00 Globus, 12.30 Točka preloma, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Velike osebnosti 20. stoletja, britanska dokumentarna serija, 14.40 Prislunhimo tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.00 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.30 TV-izložba, 15.45 Špasi učitelj: Nogomet, 3. del, nizozemska otroška nanizanka, 16.10 Osvežilna fronta: Fetiši, oddaja za mladostnike, 16.35 Infodrom, tednik za otroke in mlade, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Premagajmo covid 19, 17.55 Duhovni utrip, 18.10 Bacek Jon: Izgubljen posebnost, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 21.25 Na lepše, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.05 Kinoteka: Hirošima, ljubezen moja, francosko-japonski film, 0.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.10 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.05 Napovedujemo

PETEK, 04.12.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 11.15 Videotrak, 12.30 Dobro jutro, 15.00 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 16.10 New York Voices in Big Band RTV Slovenija, koncert, 17.50 Molitev pred plovo, portret Joža Horvata, 18.45 Videotrak, 19.55 Dan svetovnega rekorda: 5.000 m (Ž), posnetek atletskega mitinga iz Valencie, 20.20 Rokomet (Ž) - evropsko prvenstvo: Danska : Slovenija, 22.05 Življenje je praznik, koprodukcijski film, 23.55 Zadnja beseda!, 0.45 Videotrak, 1.50 Info kanal

SOBOTA, 05.12.2020, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.25 Infodrom, tednik za otroke in mlade, 10.45 Varuška nindža: Čakaj, poslušaj, glej, nizozemska nadaljevanka za mlade, 11.20 TV-izložba, 11.35 Tarča, 12.40 Kaj govoriš? = So vakeres? 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Kulturni vrhovi: Uršlja gora, dokumentarna oddaja, 14.35 Prislunhimo tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.50 TV-izložba, 15.05 Sedem svetov - en planet: Evropa, koprodukcijska dokumentarna serija, 15.55 Alpe-Donava-Jadran, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Ambienti, 17.45 Zadnja beseda! 18.35 Ozare, 18.40 Vrtne prigode: Biti ali ne biti, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 28. Dobrodolni Miklavžev koncert, 22.00 GR5: v divjino, belgijska nadaljevanka, 22.55 Poročila, Šport, Vreme, 23.20 Sedmi pečat: Arktika, islandski film, 1.05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.30 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 2.25 Napovedujemo

SOBOTA, 05.12.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Najboljše jutro, 8.00 Pričevalci: Vladimir Pregelj, 9.25 Začnimo znova, slovenska nanizanka, 9.55 Alpski magazin, 10.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (M), 1. vožnja, 11.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: superveleslalom (Ž), 12.40 Začnimo znova: Tak isti Toni, slovenska nanizanka, 13.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (M), 2. vožnja, 14.25 Biatlon - svetovni pokal: zasledovalna tekma (M), 15.20 Začnimo znova: Johhany v redni službi, slovenska nanizanka, 16.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 18.20 Nogomet - evropska liga: vrhunec 5. kola, 19.00 Videotrak, 20.05 Sadie, ameriški film, 21.45 Zvezdana, 22.40 Intervju: Niko Grafenauer, 23.30 Bowrain, 2. del koncerta, 0.35 Videotrak, 1.35 Info kanal

NEDELJA, 06.12.2020, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 9.30 Danin dinosvet: Dinozavrski vodnik, kanadska otroška nanizanka, 10.00 Sveta maša, prenos iz mariborske stolnice, 10.55 Rimske počitnice s Catherine: Rimske gostilne, oddaja o kuhanju, 11.25 Ozare, 11.30 Obzorja duha: Ženski obraz Boga, 12.05 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Slovenski pozdrav,

narodnozabavna oddaja, 14.45 TV-izložba, 15.00 Mojster Čeng, finski-kitajski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Vikend paket, 18.40 Šola za pošasti: V višave, risanka, 18.5 Mali Timotej: Lačno sonce, risanka, 18.57 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Z druge strani Atlantika, koprodukcijska nadaljevanka, 21.00 Intervju, 21.50 Poročila, Šport, Vreme, 22.20 Kralj križarjenj, nizozemski dokumentarni film, 23.40 Sapa ljubezni in čarovnja izdiha, Mate Bekavac s prijatelji (Matija Krečič, Zgodba o rojstvu flavte hokagapi), 0.10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.35 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.30 Napovedujemo

NEDELJA, 06.12.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 5.30 Videotrak, 6.30 Duhovni utrip, 6.45 Ugriznimo znanost: Predori, oddaja o znanosti, 7.10 Premagajmo covid 19, 7.40 Glasbena matineja, 8.15 Začnimo znova, slovenska nanizanka 9.15 Ambienti, 9.55 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (M), 1. vožnja, 11.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: superveleslalom (Ž), 12.55 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (M), 2. vožnja, 13.55 Nogomet - državno prvenstvo: Celje : Olimpija, 16. kolo, 15.55 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 18.05 Rokomet (Ž) - evropsko prvenstvo: Slovenija : Francija, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Sedem svetov - en planet: Severna Amerika, koprodukcijska dokumentarna serija, 20.55 Ara Malikian - življenje med strunami, španski dokumentarni film, 22.25 Vikend paket, 23.50 Zvezdana, 0.45 Videotrak, 1.45 Info kanal

PONEDELJEK, 07.12.2020, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Obzorja duha: Ženski obraz Boga, 10.45 TV-izložba, 11.00 Začnimo znova: Toni izterjevalec, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Intervju, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Od Rusije do Irana - prečkanje divje meje, potopis, 14.45 S-prehodi: Sara Terpin, 15.15 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.30 Dober dan, Koroška, 16.00 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Znanost o virusu, pogovorna oddaja, 17.50 50 knjig, ki so nas napisale: Josip Vidmar: Kulturni problem slovenstva, 18.00 Nejo: Nejo gre na pohod, risanka, 18.05 Simon: Nočem v bazen, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Platforma: Narejeno v Sloveniji - pripovedi obrti in oblikovanja, 23.35 Glasbeni večer, 23.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.25 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.20 Napovedujemo

PONEDELJEK, 07.12.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.00 Videotrak, 11.00 Dobro jutro, 13.20 New neighbours - Novi sosede: Nepalci v Jabloncu, 13.45 Prislunhimo tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.15 Zadnja beseda!, 15.20 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek, 16.25 Na lepše, 16.50 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.55 Veronika in Friderik, dokumentarni film, 19.00 Nogomet - evropska liga: magazinska oddaja, 19.25 Videotrak, 20.20 Rokomet (Ž) - evropsko prvenstvo: Rusija : Švedska, 22.00 Propaganda - oblikovanje soglasja, francoska dokumentarna oddaja, 23.00 Assunta, kratki igrani film AGRFT, 23.15 Risk, kratki igrani film AGRFT, 23.35 Podpišite tukaj, kratka TV-igra AGRFT, 23.55 Klanec siromakov, kratka TV-igra AGRFT, 0.15 Videotrak, 1.15 Info kanal

TOREK, 08.12.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Platforma: Narejeno v Sloveniji - pripovedi obrti in oblikovanja, 10.40 TV-izložba, 10.55 Začnimo znova: Nepredvideno, slovenska nanizanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Tednik, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Od Rusije do Irana - prečkanje divje meje, potopis, 14.45 Duhovni utrip, 15.05 TV-izložba, 15.20 Lučka - Pitytang, otroška oddaja, 15.50 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Premagajmo covid 19, 17.55 Kalimero: Medo na begu, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Skozi ameriško džunglo - dokumentarni portret Louisa Adamiča, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.05 Spomini: Milan Kreslin, 1.20 Dnevnik

Slovencev v Italiji, 1.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.40 Napovedujemo

TOREK, 08.12.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.10 Videotrak, 11.20 Dobro jutro, 13.40 Avtomobilnost, 14.30 Alpe-Donava-Jadran, 14.55 Žebelj je postal čopič, dokumentarni film, 16.00 Ob 160. obletnici rojstva Huga Wolfa: Simfonični orkester RTV Slovenija, 18.05 Rokomet (Ž) - evropsko prvenstvo: Črna gora : Slovenija, 19.45 Videotrak, 20.20 Rokomet (Ž) - evropsko prvenstvo: Francija : Danska, 22.05 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek, 22.55 Kdo laže? (I.), britanska nadaljevanka, 23.50 Kaj govoriš? = So vakeres?, 0.15 Videotrak, 1.15 Info kanal

SREDA, 09.12.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Premagajmo covid 19, 10.35 TV-izložba, 10.50 Začnimo znova: Dan Anžetovih pravic, slovenska nanizanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Studio City, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Od Rusije do Irana - prečkanje divje meje, potopis, 14.50 Osmi dan, 15.30 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.40 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 16.10 Male sive celice, kviz, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Mestne promenade: Slovenj Gradec, dokumentarna serija, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale: Janez Evangelist Krek: Socializem, 18.00 Zmedi gre v Zakajzato: Županovo letalo, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Film tedna: Dokler sva še mlada, ameriški film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Profil, 23.40 Mestne promenade: Slovenj Gradec, dokumentarna serija, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.35 Napovedujemo

SREDA, 09.12.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.30 Videotrak, 9.30 Lučka - Pitytang, otroška oddaja, 10.00 Sveta maša, posnetek iz mariborske stolnice, 10.55 Dobro jutro, 13.15 Beethoven 250: L. van Beethoven, Simfonija št. 5 (Simfonični orkester Akademije za glasbo in Marko Letonja), 13.55 Pomladna sonata, Ludwig van Beethoven (Vesna Velušček in Klemen Golner), 14.20 Ambienti, 15.05 Vikend paket, 16.40 28. Dobrodolni Miklavžev koncert, 18.50 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Planica 2020, oddaja o svetovnem prvenstvu v smučarskih poletih, 20.35 Ob 100. obletnici rojstva: Marijan Vodopivec - Mane, televizijski portret, 21.30 Moje mnenje, 22.25 Iz pozabe (III.), britanska nadaljevanka, 23.20 Strah ostane, dokumentarni film, 0.15 Videotrak, 1.15 Info kanal

ČETRTEK, 10.12.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Mestne promenade: Slovenj Gradec, dokumentarna serija, 10.35 TV-izložba, 10.50 Začnimo znova: Državljanstvo gre po vodi, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Moje mnenje, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Od Rusije do Irana - prečkanje divje meje, potopis, 14.45 Slovenci v Italiji, 15.15 Moj gost/Moja gostja - Vendégem, portretna oddaja, 15.45 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugriznimo znanost: Nobelove nagrade, oddaja o znanosti, 17.55 Na kratko: Minimalizem, 18.05 Dinotačke: Kar je vedelo vse, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.35 Neronov dosje - po sledeh antične zarote, koprodukcijska dokumentarno-igrana oddaja, 0.35 Ugriznimo znanost: Nobelove nagrade, oddaja o znanosti, 1.05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.30 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.25 Napovedujemo

ČETRTEK, 10.12.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.50 Videotrak, 10.05 Dobro jutro, 11.40 Na lepše, 12.10 Profil, 12.50 Joker, kviz, 13.50 Smučarski poleti - svetovno prvenstvo: kvalifikacije, 17.55 Nova Planica, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Avtomobilnost, 20.55 Nogomet - evropska liga: 6. kolo, 22.55 Ambienti, 23.30 Nogomet - evropska liga: vrhunec 6. kola, 0.00 Slovenska jazz scena, 0.40 Videotrak, 1.35 Info kanal

ZAJTRK Z MEDOM – SUPER DAN!

Čebelica (ljudska)

Čebelica leti najvišje pod nebo.
Čim višje leti, tem lepše brenči,
čebelica moja.

Vsako leto po vsej Sloveniji poteka tretji petek v novembru tradicionalni slovenski zajtrk. Le-ta je bil letos jubilejni, že deseti po vrsti. Zelo smo veseli, da so se temu dogodku letos lahko prvič pridružili tudi porabski malčki iz Vrta Gornji Senik. Otrokom so živela, ki so značilna za tradicionalni slovenski zajtrk (črn kruh z maslom in medom, mleko in jabolko), še kako šla v slast. Že od začetka meseca novembra smo se z otroki pogovar-

zauživanja lokalnih živil iz bližnjih kmetij. Otroci so si z velikim zanimanjem ogledali

ko tretjo žlico, ki jo dobimo na mizo. Otroci so čebele kar sami poimenovali »naše prijateljice« in »pridne delavke«. Izdelali so tudi čebelice in njihove panje ter veselo zaplesali ob pesmi Lojzeta Slaka z naslovom Čebelice. Najbolj veseli pa so bili, da so se lahko posladkali s slastnim medom, ki so ga pridelale marljive čebelice.

Posebna zahvala velja vzgojiteljicama Evi in Biserki, ki sta poskrbeli za to, da so naši

jali o hrani. Tako so otroci med drugim spoznali tudi pomen opravevanja čebel za prehransko varnost ter pomen rednega zajtrkovanja in

videoposnetek o pomenu čebel in njihovem opravevanju. Pri tem jim je najbolj ostal v spominu stavek, da čebele pravzaprav poskrbijo za vsa-

malčki nadvse uživali ob praznovanju slovenskega tradicionalnega zajtrka.

Zapisala
Andreja Serdt Maučec

XIX. nagradni natečaj Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu za diplomske, magistrske in doktorske naloge s področja Slovencev v zamejstvu in Slovencev po svetu

Ali ste vedeli, da zunaj Slovenije živi okoli pol milijona Slovencev in njihovih potomcev? Naše rojake lahko najdemo v vseh štirih sosednjih državah in tudi v številnih drugih državah na vseh celinah. Organizirajo se v številna društva, obiskujejo slovenske šole, izdajajo časopise in revije ter na številne druge načine ohranjajo slovensko identiteto in zavest o svojih koreninah.

Če vas ta tematika zanima in ste jo ali bi jo radi prepletli s svojim študijskim raziskovanjem in pripravo zaključnega dela, imamo odlično novico.

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu že 18 let vsako leto organizira nagradni natečaj za diplomske, magistrske in doktorske naloge s področja Slovencev v zamejstvu in Slovencev po svetu. Do sedaj je na natečaju sodelovalo že prek 300 diplomantov, magistrantov in doktorantov.

Na letošnjem natečaju bodo upoštevana dela, zagovarjana v obdobju od 1. 11. 2019 do 31. 12. 2020.

Najboljša tri dela s področja zamejstva in tri dela s področja izseljenstva bodo prejela denarno nagrado, in sicer:

- prva nagrada za vsako od področji v višini 800 evrov,
- druga nagrada v višini 600 evrov in
- tretja nagrada v višini 400 evrov.

Urad bo prijave na letošnji nagradni natečaj sprejemal do vključno 15. 2. 2021. Več o prijavi si lahko preberete v priloženem besedilu nagradnega natečaja.

Če pa se ravno odločate, o čem bi lahko pisali v svojem delu, naj bo to povabilo k razmisleku o temah, ki so povezane s Slovenci v zamejstvu in po svetu, in se na nagradni natečaj morda prijavite prihodnje leto.

Besedilo celotnega razpisa je na voljo na uradni spletni strani Urada: <https://www.gov.si/zbirke/javne-objave/xix-nagradni-natecaj-za-diplomske-magistrske-in-doktorske-naloge-s-podrocja-slovencev-v-zamejstvu-in-slovencev-po-svetu/>.

Dodatna pojasnila in informacije dobite na tel. št. (+386) (0)1 230 80 18 ali prek elektronske pošte: pr.urad.slovinci@gov.si.

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM
Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB